

WAT ZIE IK NU VANAF MIJN FIETS!!!

Jaap Wisman

Prinses Irenelaan 53, 3832 CB Leusden

Wisman, J. 2009. What do I see there from my bicycle! Coolia 52(1): 27–29.

The author describes a strange find of White Fibrecap (*Inocybe geophylla*), which he found while cycling in Friesland. It turned out that the caps of the specimens had been sprayed with liquid dung while young, giving them the appearance of a Dapperling (*Lepiota*).

Op 8 oktober 2007 fietste ik door de bossen van het Friese dorp Oranjewoud ten oosten van Heerenveen. Het gebied ligt op een soort verhoogd pleistoceen schiereiland dat vast zit aan het Drentse plateau en dat ten noorden en ten zuiden begrensd wordt door veenpolders. De grond bevat keileemlagen. Hoewel ik geen paddenstoelen zag, kon ik de verleiding niet weerstaan een omweg te maken via een halfverharde (oude en verzonken) eikenlaan. Het is een plek waar ik graag kom omdat ik er een paar keer *Inocybe bresadolae* vond en *Lactarius zonarius* (= *Lactarius insulsus* in Arnolds et al. 1995) een onregelmatig terugkerende verschijning is. Hoewel het al wat schemerig werd, zag ik een groep paddenstoelen met een opvallende bonte hoed verspreid over een lengte van 3 à 4 m aan weerszijden van een verdiept karrenspoor. De radiaal donkerbruin-wit contrasterende hoeden met witte stelen en donkere banden om de basis vielen extra op door de modderige ondergrond.

Mijn eerste reactie was dat het een soort was uit het geslacht *Lepiota*, o.a. waren de lamellen bijvoorbeeld vrijwel wit. Ik heb de vondst meteen te sporuleren gelegd. De volgende dag bleken de lamellen bleekbruin te zijn. De kleur van de sporenfiguur en de radiaal vezelige hoedhuidstructuur wezen in de richting van een witvlezige, vrijwel geur- en smaakloze *Inocybe*. Het bonte patroon op de hoed klopte echter helemaal niet met de

beelden van de uit Europa bekende soorten uit dit geslacht. Nu was het me al eerder overkomen een nieuwe soort voor de wetenschap in Friesland te vinden namelijk *Pseudobaeospora frieslandica*. Dus maar eens uitgebreid aan de slag met dit ding.

Microscopisch was het direct duidelijk. Het was een inderdaad een *Inocybe* en wel uit de groep van de gladsporige soorten met dikwandige, geïncrusteerde pleurocystiden. Het lag voor de hand om met het boek van Kuyper (1986) te proberen zo dicht mogelijk bij een soort of groep van soorten te komen. Hij heeft behalve een normale dichotome sleutel ook een synoptische sleutel gemaakt. Ik koos voor de laatste om de vraag te vermijden “is de soort nu bruin of wit”. In deze synoptische sleutel hebben alle soorten in dit boek een nummer

gekreken, 1 t/m 93. De nummers t/m 16 hebben alle dunwandige cystiden en vanaf 70 zijn het soorten met (gerande) knollen. Deze nummers kwamen helemaal niet in aanmerking, ook vanwege andere kenmerken. Er bleven ruim 50 “Rizelkoppen” (Boersma, J. & Wisman, J. 1992.) over en om het kort te houden, de soorten waren of te fors of te klein, hadden een bijzondere geur, vertoonden ver-

kleuringen, hadden sporen of cystiden die veel te groot waren, hadden een cystidenwand die in KOH geel werd bijv. *Inocybe flocculosa*, waren (opstaand) schubbig enz. enz.

Er bleven ten slotte 3 soorten over. *Inocybe albovelutipes* viel af, o.a. omdat deze soort geen caulocysten heeft, en *Inocybe posterula*, maar die viel ook af, o.a. omdat hij alleen groeit bij naaldbomen. *Inocybe geophylla* was dan nog het enige alternatief. Behalve de bonte tekening op de hoed klopte alles en de geboorte van een “frieslandica” was uitgesloten.

Ondertussen had ik de hoedhuid bekeken en zag veel onregelmatige bruingele kristallen die Thom Kuyper na controle van het materiaal kwalificeerde als “smurrie”. Bovendien zag hij dat de hyfen in de hoedhuid vrijwel pigmentloos waren. Wat was er toch aan de hand met deze *I. geophylla*?

De laan is de route van een veehouder naar zijn weiland. Een ontmoeting met hem bracht duidelijkheid. “Ja, het loonbedrijf ging er langs met de gierkar. Ja, daar zijn kuilen en is het mogelijk dat er gemorst is. Ja, dat kan best zo ongeveer begin oktober geweest zijn”. Deze informatie gekoppeld aan de beschrijving en het feit dat *I. geophylla* er andere jaren ook voorkomt met een habitus zoals het hoort, was voldoende om te besluiten dat het niet anders kon zijn dan deze in Nederland algemeen voorkomende soort. Deze keer kregen de primordiën een gierbad en ontwikkelden zich in deze droge periode supersnel tot extra mooie volwassen exemplaren. De zwarte “kousenbanden” van modder aan de basis van de steel gaven het geheel nog een pikant tintje. De lengtestreepjes aan de basis van de stelen waren een voortzetting van de verontreiniging op de hoed.

Literatuur

- Arnolds, E. Kuyper, Th.W. & Noordeloos, M.E. (red.) 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging. Utrecht.
- Kuyper, Th.W. 1986. A revision of the genus *Inocybe* in Europe I. Subgenus *Inosperma* and the smooth-spored species of subgenus *Inocybe*. Persoonia Suppl. 3: 1–247.
- Boersma, J. & Wisman, J. 1992. Poddestoelnamen. Fryske, Wittenskiplike en Nederlânske beneamingen. Fryske Akademie, Ljouwert.

(A) Sporen. (B) Hymeniale cystiden. (C) Caulocystiden, gelijk van vorm aan de pleurocystiden en ze bevinden zich alleen aan de top van de steel. Verder naar onderen worden de caulocystiden onregelmatig, dwz langwerpiger, minder dikwandig, vaak zonder kristaltop (caulocystidioide haren) en deze cellen gaan dan weer over in gewone ongedifferentieerde haren.

